
Didaktikken, «profesjonen» og pedagogikken

Yngve Nordkvælle

*Professor ved Avdeling for pedagogikk
og sosialfag, Høgskolen i Lillehammer*

I pedagogikkfaget omtales ofte didaktikken som den delen av faget som skiller pedagogikken fra andre fag i academia. Didaktikkens vei til academia har unektelig vært krokete og vanskelig. I artikkelen beskrives didaktikkens tilblivelsesprosess som konfliktfylt og underlagt vitenskapssoziologiske og -historiske betingelser som hindrer didaktikkens utskillelse som eget vitenskapsfelt.

Da artikkelforfatteren etter endt lærerutdanning og noen vakkende år i praksis søkte etterutdanning ved universitetet, fikk han vite at årene i lærerutdanning dessverre ikke ga særlig uttelling sett i forhold til akademisk grad. Tre år med allmennlærerutdanning tilsvarte det akademiske mellomfaget, uspesifisert attpåtil, og med halvannet år anerkjent som tellende. Det var ventet, men det sier noe om relasjonen mellom profesjonsfag og academia i 1970-årenes Utdannings-Norge. Faget jeg søkte etterutdanning i, var nettopp pedagogikk, som fikk sin vitenskapelige posisjon i Norge sent, nær 80 år senere enn i Finland. Det var imidlertid et vitenskapsfag med dyp indre uro jeg søkte utdanning ved. Splittelser og konflikt er vitenskapssoziologisk spennende, og i denne artikkelen vil jeg argumentere for at didaktikk og pedagogikk har to ulike utgangspunkt, at didaktikkens utgangspunkt er oppdragelsens og undervisningens handlin-

ger, mens pedagogikkens utgangspunkt er vanskelig bestembar og flytende.

Profesjon og lære

Undervisningens gjerninger kan ses på i lys av allmenn historie om framvekst av et håndverk og en kunst i klassisk forstand. Teknologifilosofen Carl Mitcham (1994) har formulert en utviklingslinje fra håndverk til fag, og fra fag til vitenskap. Utøvere og kjennere innenfor et fag danner historisk sett et utgangspunkt for regler om hva som kan gjøres og sies innenfor et fag for at det skal bli anerkjent som godt utført arbeid. Reglene formuleres som tommelfingerregler og utvikles til et sett av konvensjoner. De beskrives i form av forskrifter for handlinger, og felles ned som metoder og gjenstander som er nyttige for handlingen. Metodene utvikles til faste oppskrifter, for så stadig å søke en sikrere basis for viten om seg selv. Da er man i en fase der man søker å vite hva som fører til hva, og årsaker og virkninger blir viktige begreper. På den ene siden utvikles en stadig mer markant lære, som modnes som teorier, og aspirerer til vitenskap. På den andre siden vekker den oppmerksomhet og interesse i samfunnet, og ses på som viktig og nødvendig, slik at den finansieres og får legitimitet. Bestemte måter å utføre gjerningen på krever bygninger, arkitektur og maskineri som er egnet